

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

والنتین کاتاسانوف* - (Valentin Katasonov)

برگردان از: ا. م. شیری

۲۴ اپریل ۲۰۱۵

حرکت قوی چین در بازی شطرنج با واشینگتن

بانک آسیایی سرمایه گذاریهای زیرساختی - مولود فکر بیجینگ است. معاهده تأسیس بانک آسیایی سرمایه گذاریهای زیرساختی را بنگله دیش، برونئی، کامبوج، هند، قزاقستان، کویت، لائوس، مغولستان، میانمار، نپال، عمان، پاکستان، فیلیپین، قطر، سنگاپور، سریلانکا، تایلند، ازبکستان و ویتنام در ماه اکتوبر سال ۲۰۱۴ امضاء کردند. سرمایه اولیه (اساسنامه ای) بانک ۱۰۰ میلیارد دالر تعیین شده است.

در ماه مارچ سال ۲۰۱۵ این پروژه به لحاظ کیفی به سطح تازه ای رسید. ابتداء انگلستان، پس از آن آلمان، فرانسه، ایتالیا و به دنبال آنها سوئیس، کوریای جنوبی، استرالیا و چند کشور دیگر قصد خود را برای پیوستن به این بانک اعلام نمودند. روسیه نیز برای مشارکت در بانک درخواست داده است. ۳۱ مارچ در آخرین روز پذیرش تقاضاها، تایوان نیز برای عضویت در بانک تقاضا فرستاد. مجموع درخواستها تا اول اپریل به ۴۷ فقره رسید. از میان کشورهای بزرگ فقط امریکا و جاپان در خارج از پروژه مانده اند.

دفتر مرکزی این بانک در بیجینگ مستقر خواهد شد. سهمیه سرمایه و رأی کشورها یکی از مسائل اساسی کار بانک آسیایی سرمایه گذاریهای زیرساختی خواهد بود. بر اساس داده های موجود، نمودار تولید ناخالص ملی کشورها (احتمالاً، با استفاده از نوعی ضریب اصلاحی) معیار اصلی برای تعیین سهمیه ها خواهد بود. قرار است سرمایه بانک آسیایی سرمایه گذاریهای زیرساختی تا پایان سال جاری تشکیل شود و از سال ۲۰۱۶ فعالیتها را آغاز کند. کارها با سرعت بالا پیش می رود. برای مقایسه، تصمیم دایر بر تأسیس صندوق بین المللی پول و بانک جهانی در اواسط سال ۱۹۴۴ اتخاذ گردید، ولی آنها اولین عملیات خود را در سال ۱۹۴۷ انجام دادند.

اگر چه بانک جدید با هدف تأمین مالی طرح های زیرساختی در منطقه آسیا تأسیس شده، اما با توجه به این که دایره مؤسسان بانک خیلی زود گسترش یافت، احتمال بازبینی برنامه اولیه آن زیاد است. ممکن است میدان عمل بانک دایره گسترده ای را احاطه نماید و جغرافیای پروژه ها از محدوده آسیا خارج شود.

تأسیس بانک آسیایی سرمایه گذاریهای زیرساختی نه تنها دلایل اقتصادی، بلکه، دلایل سیاسی هم دارد. طرح تأسیس بانک جدید واکنشی بود به بحران ساختارهای مالی نظام برتون وودز - صندوق بین المللی پول و بانک جهانی. بحران در ارتباط با آن بروز کرد که امریکا از اصلاح این ساختارها ممانعت کرد. واشینگتن در حالی که دست دادن کنترل خود بر روی صندوق بین المللی پول و بانک جهانی آغاز کرده است که موقعیت امریکا در اقتصاد جهانی تضعیف می

شود، اما کشورهای بسیار دیگری توان اقتصادی خود را افزایش می دهند. بازنگری سهمیه سرمایه و آراء کشورها ضرورت دارد، اما واشینگتن اتخاذ تصمیمات لازم را مرتباً به تأخیر می اندازد. این واقعیت به آن منجر شد که در جریان بحران سالهای ۲۰۰۷-۲۰۰۹ صندوق بین المللی پول ناتوانی خود را در ارائه کمکهای مؤثر به کشورهای گرفتار در جنگلهای قوی بحران ثابت کرد.

در آخر سال ۲۰۱۰ هیأت مدیران صندوق بین المللی پول در خصوص سرمایه صندوق و تدقیق نوبتی (چهاردهمین) سهمیه کشورهای عضو تصمیم گرفتند. همچنین در باره تغییر فرمول محاسبه سهمیه ها، که بتواند جایگاه کشورهای عضو را در اقتصاد جهانی به طور دقیق بازتاب دهد (تولید ناخالص ملی باید مبنای شاخص اصلی قرار گیرد)، نیز تصمیم اتخاذ نمود. اما واشینگتن تصمیم متخذه صندوق بین المللی پول در سال ۲۰۱۰ را هنوز هم تأیید نکرده، و کشورهای بسیاری از سهم عادلانه در آراء صندوق برخوردار نیستند. این، به ویژه به چین مربوط می شود. تولید ناخالص ملی این کشور که بر اساس قدرت خرید برآورد می شود، سال گذشته بر ایالات متحده امریکا پیشی گرفت. **چین به جایگاه اول در اقتصاد جهانی ارتقاء یافت.** با این وجود، سهمیه امریکا در صندوق بین المللی پول برابر ۱۷/۷ درصد، اما سهمیه چین فقط ۴/۲ درصد است. واشینگتن هنوز هم از حق وتو در مورد تصمیمات صندوق بین المللی پول برخوردار است (برای این منظور حداقل ۱۵ رأی لازم است). امروز صندوق به دلیل کمبود سرمایه به سوی استفاده از پول کشورهای عضو که بر اساس برگشت و پرداخت به صندوق واریز می کنند، روی آورده است. چین مبلغ قابل توجهی را بر مبنای این طرح به صندوق واریز نمود. با این وجود، این کشور امکان مشارکت در اتخاذ تصمیمات ستراتیژیک ندارد. بدین ترتیب، چین از شرایط نابرابر خود در صندوق بین المللی پول ناخوشنود است و علاوه بر این، موقعیت سایر کشورهای عضو بریکس نیز در صندوق بدرستی برآورد نشده است. چنین تصویری در بانک جهانی هم مشاهده می شود. سهم امریکا در آراء بانک جهانی ۱۶/۴ درصد، اما سهم چین تنها ۲/۸ درصد و سهم روسیه نیز ۲/۸ درصد است.

این مسأله کشورهای بریکس را در جهت تشکیل بانک (بانک توسعه، مشابه بانک جهانی) و صندوق جدید خود (صندوق ذخیره ارزی، مشابه صندوق بین المللی پول) به حرکت درآورد. این طرح نیز مثل بانک آسیائی سرمایه گذارهای زیرساختی و اکنشی بود به بحران موجود در ساختارهای مالی جهانی.

علاوه بر این، بسیاری حاکی از آن هستند که تأثیر ساختارهای مالی جهانی تحت کنترل واشینگتن سقوط می کند. مثلاً، همین روزها روسیه اعلام کرد که ۲۴۵ میلیون دلار سهم خود را از کنوپراسیون مالی بین المللی خارج می سازد. کنوپراسیون مالی بین المللی جزء گروه بانک جهانی می باشد. سهم واشینگتن در این کنوپراسیون بسیار بالا - بیش از ۲۳ درصد است. در شرایط تحریمهای اقتصادی این ساختار تحت نظارت واشینگتن، همه عملیات با روسیه را قطع کرد. عضویت روسیه در کنوپراسیون مالی بین المللی عملاً معنای خود را کاملاً از دست داد. این موضوع منتفی نیست که گام بعدی روسیه خروج از کنوپراسیون مالی بین المللی خواهد بود.

صف بلند تقاضاهای عضویت در بانک آسیائی سرمایه گذارهای زیرساختی که حاکی از رشد حوادث در جهت خارج شدن عرصه مالی بین المللی از زیر نظارت امریکا می باشد، برای واشینگتن غیرمنتظره بود. رئیس سابق خزانه داری امریکا، ل. سامرس در روزنامه «واشینگتن پست» نوشت: «برای اولین بار پس از تأسیس نظام برتون وودز ما شاهد آنیم، که چگونه چین ساختار عظیم مالی تشکیل داد، اما امریکا همینطوری هم نتوانست متحدان سنتی خود را، در رأس آنها انگلستان را به امتناع از پیوستن به آن متقاعد سازد. چنین شکست ستراتیژی و تاکتیک امریکا از مدتها پیش رسیده بود، و آن می بایستی به بازبینی کامل رویکرد حاکمیت امریکا به اقتصاد جهانی منجر شود».

رهبران بانک جهانی و صندوق بین المللی پول الزاماً باید از یک مهره خوب در بازی بد استفاده نمایند. آنها بیانیه‌هایی در این خصوص صادر کردند که آماده تعامل سازنده با بانک آسیائی سرمایه‌گذاریهای زیرساختی هستند. و حتی این بیانیه‌های پروتکلی-دیپلوماتیک مقامات بین المللی باعث تحریک واشینگتن می‌شود. وزیر دارائی امریکا، جیکوب لیو تصریح نمود که ظهور بانک آسیائی سرمایه‌گذاریهای زیرساختی مشروعیت صندوق بین المللی پول و بانک جهانی را پشت علامت سؤال قرار می‌دهد.

واشینگتن تقاضای مشارکت لندن در بانک آسیائی سرمایه‌گذاریهای زیرساختی را به مثابه خیانت نامید و رسماً سعی کرد نزدیکترین متحدش را به جای خود بنشانند. لندن در مقابل تحریکات واشینگتن هیچ واکنشی نشان نداد. بعد از این، جیکوب لیو به حرکت پیشگیرانه در بازی شطرنج واشینگتن-بیجینگ دست زد. او تهدید کرد، که امریکا از جلسه برنامه ریزی شده صندوق بین المللی پول برای تصمیمگیری در مورد افزودن واحد پول چین به سبد ارزی صندوق در اواخر سال ۲۰۱۵ حمایت نمی‌کند. به عبارت روشنتر، علیه تبدیل شدن یوان به ذخیره ارزی قانونی رأی خواهد داد. با این وجود، حتی اگر بیجینگ به تأسیس بانک جدید اقدام هم نمی‌کرد، واشینگتن در همه حال از تصمیم دایر بر افزودن یوان به مجموع ذخایر ارزی پشتیبانی نمی‌کرد. چرا که این امر تهدید مستقیم موقعیت دالر امریکا محسوب می‌شود. جاپان با عدم ارائه درخواست عضویت در بانک آسیائی سرمایه‌گذاریهای زیرساختی نشان داد که تنها متحد مطمئن امریکا می‌باشد. امتناع توکیو از مشارکت در بانک آسیائی سرمایه‌گذاریهای زیرساختی را برخی‌ها چنین تفسیر می‌کنند، که جاپان کما فی السابق به عنوان «ناو غرق نشدنی» امریکا در شرق دور باقی می‌ماند. برخی‌های دیگر آن را با این دلیل توضیح می‌دهند که چین رقیب جاپان در منطقه آسیاست. بانک آسیائی سرمایه‌گذاریهای زیرساختی با بانک آسیائی توسعه که جاپان در آن نقش تعیین‌کننده بازی می‌کند، رقابت خواهد کرد. بانک آسیائی توسعه با سرمایه اولیه ۵۰ میلیارد دالر در سال ۱۹۶۶ تأسیس گردید. بانک آسیائی توسعه اکنون دارای ۴۸ عضو منطقه‌ئی (کشورهای آسیائی) و ۱۹ عضو غیرمنطقه‌ئی (از جمله آنها، امریکا) می‌باشد.

حوادث ماههای اخیر مرتبط با تأسیس بانک آسیائی سرمایه‌گذاریهای زیرساختی، از چهارچوب مشکلات مالی بین المللی فراتر می‌رود. ارائه انبوه تقاضاها از سوی کشورهای غربی برای مشارکت در بانک جدید در متن هشدارهای واشینگتن در این مورد، از تضعیف همه‌سویه تأثیرات سیاسی امریکا و رشد سریع نفوذ چین در جهان گواهی می‌دهد. بانک آسیائی سرمایه‌گذاریهای زیرساختی تحت نظارت چین، نشاندهنده تحول اساسی پیش رو در نظام مالی و سیاسی جهان است.

*- پروفیسور، دکتر علوم اقتصاد، مدیر مرکز پژوهشهای اقتصادی روسیه به نام «سرگنی فیودوروویچ شاراپوف»

<http://www.fondsk.ru/news/2015/04/17/silnyj-hod-pekina-v-shahmatnoj-partii-s-vashingtonom-32844.html>

۳ اردیبهشت - ثور ۱۳۹۴